

Çin'in Askerî Reformları ve Küresel Siyaset

Çin Ordusu (*People's Liberation Army/PLA*) 2012 yılından bu yana büyük bir yenilenme ve askerî modernizasyon içerisine girmiştir. Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in reform politikalarının bir sonucu olan bu süreç, ordunun savaş kabiliyetini artırmanın yanında Çin'in küresel politikaları için de önemli bir destek unsuru olarak kurgulanmaktadır. Son yıllarda askerî harcamalarında gözlemlenen artış, resmî söyleme göre herhangi bir devlete karşı doğrudan bir tehdit içermese de Çin'in uluslararası düzeyde konumunu güçlendirmeye çalıştığıın kanıtıdır.

Sınırları içinde 56 farklı etnik grup bulunan Çin, içeride algıladığı tehdide ilave olarak en yoğun nüfuslu yedi ülkenin yer aldığı Asya kıtasında, ulusal çıkarları açısından güvensizlik hissetmektedir. Sahip olduğu geniş toprakların güvenliğini sağlama önceliğine ilave olarak Tayvan ve Güney Çin Denizi'ndeki bölgesel kriz alanları da bu güvensizliğin oluşmasına neden olan faktörlerdendir. Dolayısıyla Çin'in yaşadığı güvensizlik ikilemi, askerî modernizasyon çabalarını tetikleyen önemli bir unsur olmuştur.[1]

Çin'in askerî gücünü hızla modernize etmek istemesinin bir diğer nedeni de küresel çapta yaşanan jeopolitik dönüşümle ilgilidir. Zira Pekin yönetimi, küresel mücadelede sadece ekonomik gücün yeterli olmadığını bildiğinden askerî varlığına daha fazla yatırım yapma ihtiyacı duymaktadır. Bu sebeple 2012 yılından itibaren orduda geniş kapsamlı yenilikçi uygulamaları gündemine almıştır.

Çin Devlet Başkanı Xi Jinping göreve başladığı günden bu yana jeostratejik girişimlerin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu girişimlerin en önemlisi olan Bir Kuşak Bir Yol Projesi'nin gerçekleştirilmesi için büyük yatırımlar yapılmıştır. Çin ordusunun da bu denizaşırı projelerdeki çıkarların korunmasında büyük rol oynaması beklenmektedir.[2]

Askerî reformun sebeplerinden bir diğeri ise, Devlet Başkanı Xi Jinping'in ordudaki muhalifleri tasfiye ederek kendisi gibi düşünen generaller aracılığı ile etkinliğini arttırmak istemesidir. Ordunun reformlarla yeniden yapılandırılması, Çin Kurtuluş Ordusu'nu sıkıntıya sokan sorunlara ve yolsuzluk söylentilerinin ele alınmasına fırsat sağlamıştır.[3]

Reform Süreci

Modern bir silahlı kuvvetler arayışında olan Çin Halk Cumhuriyeti, 2012 yılında Xi Jinping'in iktidarı ile Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun modernizasyonunu başlatmıştır. Reformlar çerçevesinde öne çıkan ilk değişim, yeni liderler ve generaller arasındaki çalkantılı ilişkilerin açık bir işareti olan PLA'daki politik yetkililerin restorasyonu olmuştur. Bunun yanı sıra Xi Jinping, geniş kapsamlı bir yolsuzlukla mücadele kampanyası başlatıldığını duyurarak Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) PLA üzerindeki etkisini artıracak hamleler gerçekleştirmiştir.[4] Bu süreçte ilk olarak Merkezî Askerî Komisyon eski başkan yardımcıları Xu Caihou ve Guo Boxiong, yolsuzlukla suçlanmış ve yüksek miktarlarda rüşvet aldıkları iddia edilmiştir. Sonuçta 2016 yılında Xu Caihou tutuklu bulunduğu sırada kanserden ölmüş, Guo Boxiong ise ömür boyu hapis cezasına çarptırılmıştır.[5]

Ordunun askerî yeteneklerini modernize etmek ve güçlendirmek için de birtakım reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu reformlar kapsamında; kara kuvvetlerinin yanı sıra deniz donanması ve hava kuvvetlerinin kapasitesi de büyütülmüştür. Askerî bölgelerin sayısı yediden beşe düşürülmüş ve her bir bölgedeki kara, hava ve deniz kuvvetlerinin eylemlerini koordine etmek üzere ortak bir operasyon komutanlığı kurulmuştur.[6] Ayrıca uzay, siber ve elektronik savaş üzerine odaklanan yeni bir Stratejik Destek Gücü de kurulmuştur.[7] Askerî istihbaratın gelişimini hızlandırmak amacıyla yeni teknolojik gelişmelere, özellikle yapay zekâya odaklı çalışmalara başvurulmuştur.

Bir Kuşak Bir Yol Projesi kapsamında 60'tan fazla ülkeye 1 trilyon dolardan fazla altyapı yatırımında bulunmayı taahhüt eden Çin, ekonomik gücüne dayanarak yakın çevresine ve ötesine nüfuz etmeye çabalamıştır. Ancak askerî varlığı hissettirmeden yürütülen trilyonluk yatırımların uğrayacağı sıkıntıları giderme kaygıları, Pekin yönetiminde alternatif açılım arayışlarını tetiklemiştir. Bu çerçevede Çin'in yurt dışında artan ekonomik yatırımları PLA donanmasının uzak denizlerde faaliyet göstermesi için zemin oluşturmuştur. Büyük ölçüde genişleyen PLA donanması, öncelikle Bir Kuşak Bir Yol Projesi'nde denizcilik

zincirinin korunmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda Çin, ilk denizaşırı askerî üssünü 2017 yılında Cibuti'de açmıştır. Ayrıca Marines, Gwadar ve Pakistan'da kalıcı olarak asker bulundurulmasına karar verilmiştir.[8]

Yapılan çalışmalarla birlikte Çin, Doğu ve Güney Çin Denizi'ndeki askerî varlığını arttırmıştır. Pekin yönetimi, Doğu Çin Denizi'nde Japonya'nın talep ettiği Senkaku (Diaoyu) Adaları üzerindeki egemenlik iddialarını boşa çıkarmak için bölgede düzenli olarak deniz donanması ve uçaklarıyla etkinliğini sürdürmektedir. Pekin, Güney Çin Denizi'nde düzenli olarak toprak ıslahı ve Spratly Adaları'nda askerî karakolların inşası ile de uğraşmaktadır. Son raporlara göre, Çin şu anda tartışmalı bölgelerin birkaçında anti-gemi füzeleri, havadan füze ve askerî ekipman sistemi kurmuştur. Bu toprakların artan militarizasyonu göz önüne alındığında, ABD Donanması Amiral Philip Davidson, Çin'in şu anda ABD ile savaşın tüm senaryolarında Güney Çin Denizi'ni kontrol edebilme kapasitesine sahip olduğunu söylemiştir.[9]

Son olarak reformlar kapsamında üniversiteler ve eğitim birimleri arasında daha yakın iş birliği de teşvik edilmiştir. Böylelikle askerlerin gittikçe artan modern ekipmanlardan tam olarak yararlanmasını hedeflenmiştir. Xi Jinping, ülkede ileri teknolojiler hakkında geniş bilgiye sahip memurlara çok fazla ihtiyaç duyulduğunu birçok kez vurgulamıştır. Bu nedenle yetenekli üniversite mezunlarını çekmek için yüksek askerî gelir ve cazip kariyer fırsatları sunulmuştur.[10]

Tüm bu reformlar PLA'yı dünya standartlarında bir ordu konumuna yükseltmeye başlamıştır. Güçlü ordu, günümüz konjonktüründe tutarsız politikalar izleyerek bölge ülkelerinde kafa karışıklığına sebep olan Trump yönetimindeki ABD gibi küresel güçlere karşı Çin'i alternatif güç konumuna yükseltebilir. Çin hükümeti ekonomik gücünün yanında silahlı kuvvetlerini kullanarak ve nükleer caydırıcılık yeteneklerini geliştirerek Asya'daki liderlik konumunu daha da genişletmeyi amaçlamaktadır.

Geçtiğimiz beş yıl içinde Çin Halk Kurtuluş Ordusu yolsuzluklarla dolu bir kurum olmaktan çıkarak ileri teknolojiye sahip savaş ekipmanları olan bir kuvvete geçiş yapmıştır. Böyle bir rakip karşısında ABD'nin kaygıları artarken, bölgedeki Amerikan müttefiki ülkeler arasında ciddi bir hareketlenme başlamıştır. Bu sebeple gelecek yıllarda PLA'nın ne şekilde gelişim göstereceği ve hangi hedefler doğrultusunda ilerleyeceği, sadece Çin'in içinde bulunduğu bölgesel politikalar bağlamında değil, tüm küresel dengelerde ciddi bir rekabeti işaret etmektedir.

[1] Mustafa Tüter, *Çin Gücü*, İstanbul, 2018, s. 193.

[2] "What does the 19th Party Congress mean for the PLA?",

<http://theasi>

[3] "The Growing Dragon: The Radical Reorganization of The Pla",

<http://cimse>

[4] Patricia M. Kim, "Understanding China's Military Expansion and Implications for U.S. Policy",

<https://intellige>

[5] "Top Chinese general Guo Boxiong jailed for life for taking bribes",

<https://www.>

[6] "The Growing Dragon: The Radical Reorganization of The Pla".

[7] Joel Wuthnow and Phillip C. Saunders, "China's Military Reforms in the Age of Xi Jinping: Drivers, Challenges, and Implications", (Washington DC, National Defense University Press, 2017),

<http://ndup>

[8] "The Growing Dragon: The Radical Reorganization of The Pla".

[9] Kim, "Understanding China's Military Expansion and Implications for U.S. Policy".

[10] "The Growing Dragon: The Radical Reorganization of The Pla".